

# nationaal programma groningen

## Vastgestelde besluitenlijst Algemeen Bestuur Nationaal Programma Groningen

Datum: 10 februari 2025

Tijd: 15:00-17:00 uur

Locatie: Gemeentehuis Groningen, Grote Markt 1 (oude Raadzaal)

### Aanwezig:

Henk Jan Bolding - gemeente Het Hogeland (plaatsvervangend voorzitter)

Henriëtte ten Berge - ministerie van Economische Zaken en Klimaat (vervangt Norbert van den Hove)

Susan Top - provincie Groningen

Henk Emmens - provincie Groningen

Cora-Yfke Sikkema - gemeente Oldambt

Erica van Lente - gemeente Midden-Groningen

Jouke de Vries - uit het midden van de kennisinstellingen

Frans Keurentjes - uit het midden van de agrarische sector

Esther Borstlap - uit het midden van de woningcorporaties

Frans Alting - uit het midden van de havens

Herman Rinket - Groninger Gasberaad

Anita Winter - uit het midden van het bedrijfsleven

Bas Wallis de Vries - uit het midden van de zorginstellingen

Nienke Baars - Nationaal Programma Groningen

Gert-Jan Swaving - Nationaal Programma Groningen

Marloes van der Meij-Hingstman - Nationaal Programma Groningen

Anna Weijs - Nationaal Programma Groningen

### Afwezig:

Annalies Usmany-Dallinga - gemeente Eemsdelta

Mirjam van 't Veld - gemeente Groningen

| Nr. | Agendapunt                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1.  | <b>Opening, vaststelling agenda</b><br>De voorzitter meldt dat Annalies-Usmany-Dallinga en Mirjam van 't Veld afwezig zijn en dat Henriëtte ten Berge aansluit namens EZK (maar iets verlaat is).<br>De voorzitter heet in het bijzonder Henk Nijboer (kwartiermaker Sociale Agenda) en Jakob Klompier (kwartiermaker Economische Agenda) welkom. |
|     | <b><i>Ter bespreking/besluitvorming</i></b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| 2.  | <b>Economische- en Sociale Agenda</b><br><br><b>Sociale Agenda</b><br><br>Kwartiermaker van de Sociale Agenda Henk Nijboer gaf een toelichting op de Sociale Agenda:<br>- De Sociale Agenda is op 23 januari 2025 gepubliceerd.                                                                                                                   |

# nationaal programma groningen

- Om tot de Sociale Agenda te komen zijn meer dan 500 gesprekken gevoerd met inwoners, maatschappelijke partijen en experts. Daaruit kwam nadrukkelijk de wens naar voren om het geld terecht te laten komen daar waar het voor bedoeld is en het niet in te zetten voor kortdurende projectfinanciering.
- Fundamenten onder de Sociale Agenda zijn:
  - Gemeenschapszin en trots versterken: initiatieven op het gebied van leefbaarheid stimuleren zonder daar beleidsdoelen aan te koppelen omdat het waarde in zichzelf heeft.
  - Er eerder bij zijn: bijvoorbeeld tijdige aandacht voor (mentale) problemen onder jongeren en ouderen, al voordat er sprake is van een eventuele indicatie.
  - Fundamentele problemen structureel aanpakken.
- Dit heeft geleid tot 16 maatregelen met een structureel karakter op het gebied van leefbaarheid, kansen voor kinderen, armoede & participatie en gezondheid.
- De Sociale Agenda is een succes als maatregelen langjarig worden voortgezet (marathon, geen sprint). Dat vergt structurele toezegging van middelen. Wel is het van belang om direct te beginnen. Daarom wordt dit jaar gestart met de uitvoering en het inrichten van een structurele uitvoeringsstructuur samen met de Economische Agenda. Het team van de Sociale Agenda voert hierover ook gesprekken met Nationaal Programma Groningen, aangezien de Sociale Agenda aansluit op veel projecten die door Nationaal Programma Groningen in gang zijn gezet. Resultaten op korte, middellange en lange termijn wordt gemonitord via de Staat van Groningen en Noord-Drenthe.
- Vanuit de Sociale Agenda wordt geen beroep gedaan op cofinanciering vanuit de regio. Dat betekent ook dat de huidige inspanningen in de regio voortgezet moeten worden, de sociale agenda rekent daarop en vervangt ze niet.
- Nij Begunbanen zijn erop gericht om mensen die langdurig aan de kant staan zich te ontwikkelen richting de arbeidsmarkt. Die banen worden gecombineerd met de inhoud van de agenda, bijvoorbeeld in de vorm van menskracht die nodig is om te kunnen inzetten op dorpshuizen en buurtsportcoaches.

Vanuit het bestuur is in het algemeen en specifiek voor de volgende onderdelen waardering uitgesproken voor de Sociale Agenda:

- Er is een goede balans gevonden tussen het investeren in achterstanden in Groningen en Noord-Drenthe, in zowel kwetsbare als niet kwetsbare gebieden
- Inzet op maatregelen met een structureel langjarig karakter is wenselijk.
- Een grote hoeveelheid demografische data is omgezet naar tastbare maatregelen.
- De uitgebreide aandacht voor taal en onderwijs.
- De Sociale Agenda mag gezien worden als een oproep aan verschillende sectoren om hun inzet ook te richten vanuit de doelstellingen van de agenda. Dit versterkt de investeringskracht.

De volgende aandachtspunten zijn benoemd:

- Bestuurlijke samenwerking is een uitdaging. Trots als één van de fundamenten onder de Sociale Agenda is positief, maar er is ook geattendeerd op het feit dat dit kan leiden tot conservatisme wat gewenste veranderingen in de weg staat.
- De bezuinigingen waar gemeenten mee te kampen hebben blijft een belangrijk aandachtspunt, aangezien de Sociale Agenda nadrukkelijk een plus op regulier beleid is.

# nationaal programma groningen

- Het belang van integraliteit van de Sociale- en Economische Agenda is onderstreept. Benoem expliciet de elementen waar beide agenda's elkaar kunnen versterken. Ook is het van belang de aansturing van beide agenda's als één geheel te benaderen.
- Het bedrijfsleven kan een belangrijke rol spelen, in het bijzonder bij Tijd voor Toekomst.
- Het is van belang om met Tijd voor Toekomst een basis te leggen voor doorlopende leerlijnen (primair-voortgezet-mbo/hbo/wo).
- Het is van belang om ook te investeren in het versterken van de draagkracht van de sociale 'draggers', denk bijvoorbeeld aan het versterken van sociale voorzieningen.
- Bezorgdheid over problematiek onder jongeren, zoals ondermijning, is gedeeld.

## **Economische Agenda**

Kwartiermaker van de Economische Agenda gaf een toelichting op de Economische Agenda:

- De Economische Agenda heeft ander karakter dan Sociale Agenda. Er bestaat een duidelijk verband tussen de problematiek waar de Sociale Agenda zich op richt en de maatregelen die daarop ingezet worden. Dat betekent dat duidelijk is dat als laaggeletterdheid een probleem is, je iets aan taalontwikkeling moet doen. Als je dat langdurig doet, zul je effecten zien. Voor de Economische Agenda ligt dat anders. De wereld verandert snel, de toekomst is onzeker en daarom is aanpassingsvermogen en flexibiliteit nodig.
- Opdracht van de kwartiermaker is om de brede welvaart in elke regio van Groningen en Noord-Drenthe in 30 jaar op het landelijk gemiddelde te brengen in samenwerking met een brede coalitie van partijen.
- De Economische Agenda bestaat enerzijds uit generieke inzet op onderwijs, kennis, arbeidsmarkt, bedrijvigheid, digitalisering en profilering. Anderzijds thematische inzet (sectoraal) op duurzame energie, gezondheid, landbouw, vrijetijdseconomie en industrie. Ook bevat de agenda een voorstel voor een triple helix uitvoeringsstructuur.

Het bestuur is positief over de volgende onderdelen:

- Herkenbare en aansprekende thema's. DNA van Groningen komt terug in de doelen.
- Het geluid van alle partijen is serieus genomen.
- De aangebrachte focus en het feit dat ook wordt benoemd waar de Economische Agenda niet van is.
- De samenwerking met bedrijven en kennisinstellingen.
- Belangrijk dat is benoemd dat het MBK onvoldoende is georganiseerd dat daarin geïnvesteerd wordt.
- Doelstelling 1 is gericht op een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Goed dat zaken als zuivere lucht, schoon water en stilte nu worden benaderd als economische goederen omdat ze steeds schaarser worden en bepalend zijn voor het vestigingsklimaat.
- Met campussen wordt een laagdrempelige verbinding gemaakt tussen MKB en grote thema's.
- De gedegen analyse van de regionale economie.
- Het feit dat Vrijetijdseconomie onderdeel van de Economische Agenda is geworden.
- De aandacht voor tempoverschillen tussen stad en ommeland.
- De verbinding die met de Sociale Agenda wordt gelegd.

# nationaal programma groningen

De volgende aandachtspunten zijn benoemd:

- Benadrukken dat we trots mogen zijn op export of knowledge. Internationalisering van belang. Opleidingen zijn onze kracht.
- Meer expliciete aandacht voor innovatiebeleid, zet daar langjarig op in.
- Aansporing om in te zetten op langjarige investeringen (ondanks belang van adaptief vermogen), in plaats van kortdurende projectfinanciering wat een hoge 'verdampingsfactor' heeft.
- De relatie met maatregel 29 uit Nij Begun (isolatie aanpak) komt niet expliciet aan de orde. Terwijl kennis, innovatie, circulariteit, biobased materialen, energiearmoede en MKB daar ook een belangrijke rol spelen.
- Infrastructuur wordt benoemd als randvoorwaarde, maar er wordt vanuit de agenda niet ingezet op dit thema. Infrastructuur is echter wel essentieel voor economische ontwikkeling (mensen moeten wel bij hun opleiding/werk kunnen komen). Wat betekent dit? Richting het Rijk zou benadrukt moeten worden dat bereikbaarheid in de regio uiteenloopt. Dat is nog steeds een probleem wat deze agenda terecht niet oplost.
- Op veel plekken wordt gewerkt aan het 'Verhaal van Groningen' (profilering). Er is opgemerkt dat hier op bestuurlijk niveau sturender in opgetreden mag worden.
- Er is terecht aandacht voor duurzame energiemix, maar ook de betaalbaarheid ervan zou een speerpunt moeten zijn, als basis voor een bloeiende economie.
- Baanbrekers komen gedeeltelijk terug in de Economische Agenda, maar slechts in algemene zin. Specifiek geldt dat voor de landbouwtransitie. Er wordt gefocust op korte ketens, terwijl dat geen doel op zichzelf is, maar de uitkomst van een strategische ontwikkeling die sowieso plaatsvindt en bijna niet beïnvloedbaar is. Het zou beter zijn om expliciet in te zetten op het ondersteunen van de transitie en daarmee Groninger sterker te maken en voorop te laten lopen.
- Het is van belang om, los van de inhoud, te investeren in onderlinge samenwerking. Kijk goed naar de positionering van het bedrijfsleven in de triple-helix uitvoeringsstructuur.
- De positie van maatschappelijke partijen (quadruple helix) ontbreekt in de voorgestelde uitvoeringsstructuur.
- Een scherpe scheiding tussen rollen, taken en verantwoordelijkheden in de triple-helix is van belang. Dubbele petten en personele unies zijn een risico.

Naast de bespreking van de Economische Agenda heeft de kwartiermaker een actuele adviesvraag aan het bestuur over een AI Fabriek. Er doet zich een bijzondere kans voor in Groningen, namelijk de komst van een nationale AI Faciliteit (ook wel AI Fabriek genoemd). Heel recent is duidelijk geworden dat het Rijk overweegt hier fors in te investeren, met cofinanciering vanuit de regio. De kwartiermaker vindt dit initiatief mogelijk passend in het kader van middelen uit het startkapitaal van de Economische Agenda. De rijksoverheid is bezig met een voorstel over deze AI fabriek richting EU. Dit voorstel wordt naar verwachting uiterlijk op 2 mei a.s. ingediend. Benutting van het startkapitaal vraagt advies van het Algemeen Bestuur van Nationaal Programma Groningen en van de stuurgroep Economische Agenda. En vervolgens een besluit van het Rijk bij monde van de staatssecretaris Herstel Groningen. Er is op dit moment nog geen businesscase voorhanden. Om de deadline van 2 mei a.s. de halen is echter eind maart duidelijkheid nodig over cofinanciering uit de regio.

# nationaal programma groningen

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|    | <p>Het bestuur staat in beginsel positief tegenover het voornemen om een deel van het startkapitaal te reserveren voor een AI-Fabriek. Wel roept het nog de volgende vragen op:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- In hoeverre kunnen deze verwachte effecten (beredeneerd) gekwantificeerd worden?</li><li>- Hoe/op basis waarvan besluit de Rijksoverheid over de regio waar de AI fabriek voorzien wordt? En in hoeverre is er sprake van concurrentie tussen regio's?</li><li>- Welk deel van de kosten gaat o.a. naar de hardware, personeel, frontoffice, stroom en welk deel naar kennisontwikkeling? En waar worden de middelen van de Economische Agenda specifiek voor benut?</li><li>- Wat zijn de effecten voor bedrijven (IT maar ook MKB-breed), het landbouwcluster, Lifelines en onderwijs- en kennisinstellingen in Groningen en Noord-Drenthe en kunnen zij gegarandeerde rekencapaciteit krijgen?</li><li>- De financiering richt zich nu op de komende 5 jaar. Wie financiert als er na 5 jaar opnieuw geïnvesteerd moet worden in hardware? Wordt er dan opnieuw naar Nij Begun gekeken?</li><li>- Is een verbinding met de ontwikkeling van campussen mogelijk?</li></ul> <p>Het bestuur wenst de onafhankelijke beoordelingscommissie in te schakelen om het bestuur te adviseren over welke voorwaarden relevant zijn om aan dit initiatief te stellen, gezien de doelen van de Economische Agenda en de beoogde bijdrage aan de verhoging van de brede welvaart met de Economische Agenda. Als de beoordelingscommissie hiertoe bereid is, zal het bestuur het advies van de beoordelingscommissie benutten om te komen tot een advies aan de kwartiermaker. Daar wordt dan een extra AB-vergadering voor gepland.</p> <p><u>Besluit:</u></p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Het bestuur besluit de onafhankelijke beoordelingscommissie te vragen om het bestuur te adviseren over welke voorwaarden relevant zijn om aan dit initiatief te stellen, gezien de doelen van de Economische Agenda en de beoogde bijdrage aan de verhoging van de brede welvaart met de Economische Agenda.</li></ul> |
| 3. | <p><b>Toukomst - presentatie</b></p> <p>Op 14 oktober 2024 heeft het AB gevraagd om inzicht in de voortgang van Toukomstprojecten. De geplande presentatie hierover is omwille van de tijd verplaatst naar een volgende vergadering. Daarnaast lag de evaluatie van Toukomst ter besluitvorming voor. Ook lagen een bestuurlijke duiding en een concept persbericht voor. Het bestuur onderschrijft de bestuurlijke duiding, maar wenst dit in het persbericht te vertalen naar een toegankelijke tekst geschikt voor een breed publiek.</p> <p><u>Besluiten:</u></p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Het bestuur stelt de evaluatie Toukomst vast.</li><li>- Het bestuur stemt in met de bestuurlijke duiding t.b.v. openbaarmaking van de evaluatie.</li><li>- Het bestuur stemt in met het publiceren van de Toukomstevaluatie en aanbieden aan raden, Staten en Tweede Kamer via colleges en staatssecretaris.</li><li>- Het bestuur stemt in met verzending van een persbericht, nadat de bestuurlijke duiding in dit persbericht is vertaald naar een meer toegankelijke tekst.</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |

# nationaal programma groningen

|    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 4. | <b>Werving/benoeming nieuwe voorzitter</b><br>De voorzitter meldt dat de selectiecommissie op 14 februari bijeenkomt om een groslijst van kandidaten te bespreken. Daarnaast stelt de voorzitter voor om begin mei (na de meivakantie) een dagdeel met de nieuwe voorzitter en het AB te plannen met als insteek inhoudelijk iedereen op vlieghoogte te brengen (i.v.m. aantal nieuwe bestuursleden), nader kennismaken en stilstaan bij actuele ontwikkelingen. De presentatie over Toukomst, die voor deze vergadering gepland was, krijgt dan ook een plek.    |
|    | <b>Ter besluitvorming</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 5. | <b>Voorstel financiering Toukomstproject Zummerbühne uit indexeringsmiddelen</b><br>Er lag een voorstel voor om indexeringsmiddelen toe te kennen aan het project Zummerbühne.<br><br><u>Besluiten:</u> <ul style="list-style-type: none"><li>- Het bestuur besluit om vooruitlopend op een besluit over de inzet van het indexatiebudget als geheel, middelen uit dit budget beschikbaar te stellen.</li><li>- Het bestuur besluit indexeringsmiddelen (€ 270.000,-) toe te kennen aan het Toukomstproject Zummerbühne.</li></ul>                                |
| 6. | <b>Verlengen budgetreservering Toukomstprojecten Burgerhart en De Barst</b><br>Er lag een voorstel voor om de budgetreservering voor de Toukomstprojecten Burgerhart en De Barst met 6 maanden te verlengen.<br><br><u>Besluiten:</u> <ul style="list-style-type: none"><li>- Het bestuur besluit de budgetreservering voor het Toukomstproject Burgerhart met 6 maanden verlengen.</li><li>- Het bestuur besluit de budgetreservering voor het Toukomstproject De Barst met 6 maanden verlengen.</li></ul>                                                       |
| 7. | <b>Concept verslagen AB 4 november 2024 en werkbezoek 9/10 oktober 2024</b><br>Verslagen van de AB-vergadering op 4 november 2024 en van het werkbezoek aan Eindhoven op 9/10 oktober (aangevuld naar aanleiding van de terugblik op dit werkbezoek tijdens het AB van 4 november 2024) lagen ter vaststelling voor.<br><br><u>Besluiten:</u> <ul style="list-style-type: none"><li>- Het bestuur stelt het verslag van het AB op 4 november 2024 vast.</li><li>- Het bestuur stelt het verslag van het werkbezoek Eindhoven op 9/10 oktober 2024 vast.</li></ul> |
|    | <b>Ter informatie</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 8. | <b>Mededelingen</b><br><br><b>a. Adviezen beoordelingscommissie</b><br>Een overzicht van de adviezen waar het DB op 17 december 2024 mee heeft ingestemd is voor kennisgeving aangenomen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

# nationaal programma groningen

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|     | <p><b>b. Stand van zaken Toukomstprojecten met verlenging budgetreservering</b><br/>Op 5 februari 2024 heeft het AB ingestemd met het verlengen van de budgetreservering voor een aantal Toukomstprojecten tot 31 december 2024. Het bestuur heeft kennisgenomen van de stand van zaken van die projecten.</p> <p><b>c. Huisvesting programmabureau</b><br/>De update over de toekomstige huisvesting van het programmabureau is voor kennisgeving aangenomen.</p> <p><b>d. Gezamenlijke inzet projectleiders</b><br/>Naar aanleiding van de aanbevelingen uit het onderzoek naar executiekracht, is de inzet van gezamenlijke projectleiders voor twee concrete programma's verkend door de deelnemende overheden. Inmiddels is duidelijk dat hier geen invulling aan gegeven wordt. Uit de verkenning is namelijk gekomen dat, ondanks andere verwachtingen op dat punt, er nu geen sprake is van nog niet ingevulde vacatures binnen de twee beleidsterreinen. Daarom is gezamenlijke werving hiervoor niet aan de orde.</p> <p><b>e. Opvolging bestuurslid uit het midden van de woningcorporaties</b><br/>Esther Borstlap heeft kenbaar gemaakt afscheid te nemen als directeur-bestuurder bij Woonborg en haar loopbaan per 1 april 2025 voort te zetten bij Domesta in Emmen. Dit betekent dat zij vertrekt uit het bestuur van Nationaal Programma Groningen. De woningcorporaties hebben Matthieu van Olffen voorgedragen als opvolger.</p> <p><u>Besluit</u></p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Het bestuur besluit om Matthieu van Olffen te benoemen als lid van het AB en DB.</li></ul> |
| 9.  | <p><b>Rondvraag/ w.v.t.t.k.</b></p> <ul style="list-style-type: none"><li>- Op verzoek van de voorzitter zal de provincie tijdens het DB van 7 april 2025 toelichting geven op de stand van zaken en aanpak van de herijking van het provinciaal programma.</li><li>- De voorzitter bedankt Esther Borstlap voor haar inzet en betrokkenheid bij Nationaal Programma Groningen en wenst haar veel succes bij Domesta.</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 10. | <p><b>Sluiting</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |